

Το "Πετραδάκι" της Διασποράς στο Ελληνικό Κόσμημα

Στους Έλληνες της Διασποράς ανήκει μία σελίδα στην ιστορία του ελληνικού κοσμήματος. Επιστρέφοντας από το εξωτερικό ως κομιστές των πολιτικών, ιδεολογικών και καλλιτεχνικών τάσεων της Ευρώπης, συνέβαλαν εμμέσως στη μετάβαση του ελληνικού κοσμήματος από τα αρχαιοπρεπή στα σύγχρονα ευρωπαϊκά πρότυπα. Σημαντική, προς αυτή την κατεύθυνση, ήταν η συνεισφορά των Ελλήνων της Μικράς Ασίας, που μετέφεραν στην πατρίδα νέα σχέδια και καινούργια εργαλεία για το σχεδιασμό και την επεξεργασία των κοσμημάτων.

Για ένα διάστημα, στην ελληνική αγορά κυριάρχησαν τα ευρωπαϊκής προέλευσης κομμάτια, καθώς οι εκτός των συνόρων τάσεις, όπως αυτές μεταφέρθηκαν και μέσω των Ελλήνων της Διασποράς, δέλεασαν την αστική κοινωνία της Ελλάδας.

Η ελληνική μπουρζουαζία έδειξε προτίμηση στα εισαγόμενα ενδύματα και αξεσουάρ, οπότε τα κοσμηματοπωλεία αναγκάστηκαν να σταματήσουν την παραγωγή και να περιοριστούν στην εισαγωγή ξένων μπιζού και άλλων αντικειμένων όπως τα ρολόγια, που προς το τέλος του 19ου αιώνα είχαν μεγάλη ζήτηση.

Γρήγορα όμως, οι Έλληνες κοσμηματοπώλες αντιλήφθηκαν τα μηνύματα των καιρών και προσάρμοσαν τα προϊόντα τους στις ανάγκες της πελατείας τους, που στράφηκε προς πιο σύγχρονα πρότυπα στο κόσμημα.

Έχοντας πλέον τα εκσυγχρονισμένα εργαστήρια αργυροχρυσοχοΐας δίπλα στο σπίτι τους, δεν ήταν λίγοι οι κάτοχοι κοσμημάτων που θυσίασαν αριστουργηματικά παλιά κομμάτια στον κλίβανο, προκειμένου από το χρυσό και το ασήμι να φτιάξουν καινούργια. Πάντως, όταν οι πρώτες ύλες για τη δημιουργία κοσμημάτων δεν προέκυπταν με αυτό τον τρόπο, εισάγονταν κυρίως από την **Κωνσταντινούπολη**.

Οι Μικρασιάτες δημιουργούν

Η καταστροφική εκστρατεία στη Μικρά Ασία το 1922, μπορεί να ξεριζώσε 1,5 εκατ. Έλληνες από τις εστίες τους, φαίνεται, όμως ότι είχε και μία θετική πτυχή, σε ό, τι αφορά τουλάχιστον το ελληνικό κόσμημα.

Οι Μικρασιάτες που αναζήτησαν καταφύγιο στη μητροπολιτική Ελλάδα μετέφεραν στις αποσκευές τους εργαλεία και τεχνολογίες, επιταχύνοντας γενικότερα την οικονομική-επιχειρηματική ανάπτυξη στην πατρίδα.

Τα κοσμήματα της Σμύρνης έγιναν γρήγορα δημοφιλή, όπως πληροφορούμαστε από το λεύκωμα "Ελληνικό Κόσμημα: 5.000 χρόνια παράδοση", που εξέδωσε το 1995 το **Ελληνικό Κέντρο Αργυροχρυσοχοΐας (ΕΛ.Κ.Α)** και επιμελήθηκε η **Καίτη Μίκου-Καραχάλιου**.

Λίγο αργότερα, σύμφωνα με την ίδια πηγή, η τέχνη της αργυροχρυσοχοΐας εμπλουτίστηκε σημαντικά, με την εγκατάσταση στην Αθήνα και -κυρίως- στη Θεσσαλονίκη κορυφαίων κοσμηματοπωλών από την Κωνσταντινούπολη.

Ασημένιο βραχιόλι με αναπαράσταση της Ακρόπολης των Αθηνών στο κέντρο. Αργυρή καρφίτσα-αντίγραφο παραδοσιακών τσαρουχιών. Κοσμήματα αυτού του είδους πωλούνταν το 1940 κυρίως στους τουρίστες (από την οικογενειακή συλλογή του Αγαπητού Πουλκουρά)

Ασημένιες Ακροπόλεις για τουρίστες

Κατά το μεσοπόλεμο -1930- υπέροχα κοσμήματα με σαφείς τις ευρωπαϊκές επιρροές, "γεννήθηκαν" στα χέρια των Ελλήνων αργυροχρυσοχών, με τη χρήση πάντα των παραδοσιακών τεχνικών. Μέχρι το 1940 οι ρυθμοί εξευρωπαϊσμού ήταν ραγδαίοι στα αστικά κέντρα, καίτοι πιο επιβραδυμένοι στην επαρχία.

Στη δεκαετία που μεσολάβησε μεταξύ του 1940 και του 1950, άνοιξε ο δρόμος για την κατασκευή κοσμημάτων που απευθύνονταν κυρίως σε τουρίστες. Συνδυάζοντας τις παραδοσιακές τεχνικές με τη σύγχρονη τεχνολογία της εποχής, οι κοσμηματοπώλες κατασκεύαζαν στα εργαστήριά τους αντίγραφα αρχαιοελληνικών αντικειμένων και στολιδιών, με ιδιαίτερη απήχηση στους ξένους επισκέπτες της Ελλάδας.

Δημιουργήθηκαν έτσι -κυρίως από ασήμι- λιλιπούτειες Ακροπόλεις ή αντίγραφα των παραδοσιακών τσαρουχιών, καθώς επίσης και κοσμήματα που απεικόνιζαν αρχαία μνημεία. Τα κοσμήματα του είδους πωλούνταν ως επί το πλείστον σε πρόχειρους πάγκους που στήνονταν για αυτόν τον σκοπό γύρω από την Ακρόπολη.

400 δραχμές για μία οκά κοσμήματα

Στη δεκαετία 1950-1960 και ενώ τα οικοδομικά συγκροτήματα αντικαθιστούσαν με γρήγορους ρυθμούς την παραδοσιακή αρχιτεκτονική στα αστικά κέντρα της Ελλάδας, μοναδικά κοσμήματα πωλήθηκαν με την οκά ή έλιωσαν για να φτιαχτούν μπιζού που δεν διακρίνονταν πάντα για την καλαισθησία τους.

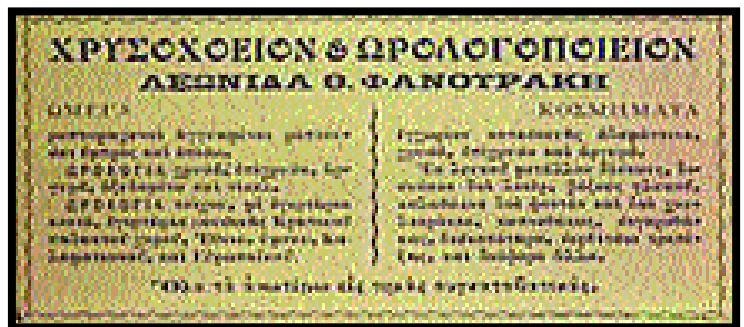
Ήταν η ίδια εποχή που οι κάτοικοι της ελληνικής υπαίθρου αντάλασσαν τις χειροποίητες παραδοσιακές στολές τους με νάιλον υφάσματα, πλαστικά αξεσουάρ και άλλα χρηστικά είδη, χαμηλής ποιότητας και μικρού κόστους.

Στο λεύκωμα του ΕΛΚΑ διαβάζουμε τη μαρτυρία χορεύτριας της Ελληνικής Εταιρίας Λαϊκών Χορών και Τραγουδιού της **Δώρας Στράτου**, που θυμάται τον πλανόδιο πωλητή **Τσακίρη** να φέρνει στην πόλη ολόκληρους σάκους με κοσμήματα από τα ελληνικά χωριά.

Ο πωλητής άπλωνε στο πάτωμα τα κοσμήματα και οι ενδιαφερόμενοι μπορούσαν να διαλέξουν μία οκά από αυτά που τους άρεσαν, έναντι 400 δραχμών!

Ανακοίνωση του χρυσοχόου και κοσμηματοπώλη Θωμά Φανουράκη, στο φύλλο της 15ης Αυγούστου 1887 της κρητικής εφημερίδας Μίνως (Από το λεύκωμα του ΕΛΚΑ) και διαφήμιση στο φύλλο της 30ης Αυγούστου 1907 της εφημερίδας Ιδη (Από το λεύκωμα του ΕΛΚΑ).

Από το χτες στο σήμερα

Η εποχή που τα κοσμήματα πωλούνταν...με το κιλό και κόστιζαν μόνο 400 δραχμές, έχει παρέλθει προ πολλού. Το ελληνικό κόσμημα δημιούργησε σταδιακά το δικό του κλάδο, που σήμερα απασχολεί άμεσα ή έμμεσα περισσότερους από **40.000** εργαζομένους.

Τα εργαστήρια χρυσοχοΐας ξεπερνούν τα **2.500** και οι απασχολούμενοι σε αυτά τους **15.000**. Λειτουργούν δε, περί τα **7.500 κοσμηματοπωλεία** σε όλη τη χώρα. Παράλληλα, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία, πέντε τόνοι χρυσού και 16 αργύρου εισάγονται ετησίως στην Ελλάδα, για την κατασκευή κοσμημάτων.

Στο μεταξύ, ο κλάδος της ελληνικής αργυροχρυσοχοΐας φλερτάρει πλέον με αξιώσεις και τους εκτός των συνόρων πελάτες. Κυριότερες δεξαμενές άντλησης πελατών για το ελληνικό κόσμημα αποδεικνύονται η Βρετανία και η Ιαπωνία.

Στο στόχαστρο μπαίνουν το 1999 και νέες αγορές, αφού το ΕΛΚΑ -που γιορτάζει σύντομα τα 10 του χρόνια- σε συνεργασία με τον Οργανισμό Προώθησης Εμπορίου (ΟΠΕ), προγραμματίζουν εκστρατεία προβολής του ελληνικού κοσμηματος στην **Οδησό**, την **Αλεξάνδρεια** και το **Παρίσι**. **Α.Γ.■**